

TEZĂ DE DOCTORAT
„REFORMA INSTITUȚIONALĂ A SISTEMULUI JUDICIAR ROMÂNESC”
(REZUMAT)

Profesor coordonator:

Prof.univ.dr. Ioan Leș

Student doctorand:

Barbu Alexandru-Marian

Sibiu, 2017

CUPRINS

Cuvânt introductiv	1.
Capitolul I. Aspecte generale privitoare la organizarea judiciară a României	14.
1. Noțiuni privitoare la funcționalitatea judiciară a României	16.
Organizare judiciară structurală în contextul reformei instituționale a sistemului	
2. judiciar românesc	18.
3. Management judiciar eficient – tendințe europene	53.
4. Propuneri până la acest punct	84.
Capitolul II. Cele două mari sisteme de drept și organizarea judecătorească specifică acestora în contextul diferențelor existente la nivel instituțional	90.
1. Diferențe și similarități între cele două sisteme	90.
2. Dreptul romano-germanic	91.
3. Dreptul anglo-saxon	116.
Capitolul III. Oportunitatea implementării curților cu jurați în România	125.
1. Privire istorică asupra curților cu jurați	125.
2. Aplicabilitatea și potențiala utilitate a sistemului cu jurați în România	128.
3. Concluzii asupra subiectului	132.
Capitolul IV. Studiu asupra competenței instanțelor judecătorești	133.
1. Considerații generale asupra competenței instanțelor din România	134.
2. Definierea competenței și clasificarea acesteia	136.
3. Competența materială a instanțelor de recurs în materie civilă	144.
Chestiuni prealabile referitoare la competența materială a instanțelor	
3.1. judecătorești	144.
3.2. Competența materială între vechiul și Noul cod de procedură civilă	145.
3.3. Competența materială a Tribunalului	147.
3.4. Competența materială a Curții de Apel	149.
3.5. Competența materială a Înaltei Curți de Casație și Justiție	155.
4. Discuții asupra competenței instanțelor specializate – tribunalele specializate	171.
5. Procedura recursului și competența materială de soluționare a litigiilor în	
contenciosul administrativ	174.
Competența materială de soluționare a litigiilor în contencios	
5.1. administrativ	176.

5.2.	Căile de atac împotriva hotărârilor pronunțate în contencios administrativ	180.
5.3.	Studiu de caz privind recursul în contencios administrativ	182.
5.4.	Propuneri	195.
Capitolul V. Consiliul Superior al Magistraturii. Instituția		197.
1.	Noțiuni generale. Privire istorică	201.
2.	Compunerea Consiliului Superior al Magistraturii	204.
3.	Criticile aduse organizării și funcționării Consiliului Superior	206.
4.	Răspunderea C.S.M.	208.
5.	Aspecte privitoare la recrutarea și promovarea magistraților	209.
6.	Probleme legate de transparența sistemului decizional în cadrul C.S.M	211.
7.	Analiza instituțională a C.S.M.	214.
8.	Elemente de drept comparat. Consiliile Superioare ale Magistraturii europene	226.
9.	Concluzii, propuneri și eventuale soluții cu privire la reforma instituției C.S.M	233.
Capitolul VI. Răspunderea juridică a magistraților din sistemul de drept românesc		238.
1.	Noțiuni generale	241.
2.	Angajarea răspunderii disciplinare a magistraților	242.
3.	Răspunderea civilă a judecătorilor și procurorilor	245.
4.	Răspunderea penală a magistratului român	246.
5.	Aspecte controversate privind răspunderea juridică a magistraților	248.
5.1.	Problematika răspunderii materiale a magistraților	249.
5.2.	Responsabilitate versus răspundere	254.
5.3.	„Costul” răspunderii	256.
5.4.	Analiza răspunderii judecătorilor Curții Constituționale	257.
6.	Probleme și discuții cu privire la limitarea răspunderii juridice a magistraților	259.
7.	Privire comparativă asupra răspunderii magistraților în alte sisteme de drept	263.
Capitolul VII. Concluzii finale și propuneri		271.
Bibliografie		283.

În condițiile în care putem considera organizarea judiciară ca fiind una dintre cele mai importante ramuri ale sistemului de drept dintr-o țară modernă și complet democratică, atunci tratarea acesteia impune o rigurozitate sporită, și orice aserțiuni emise pe această temă referitoare la instituțiile judiciare ale României actuale, ori cele anterioare, vor fi pe larg dezbătute și tratate pe parcursul tezei.

Lucrarea de față reunește rezultatele cercetării științifice efectuate pe parcursul a trei ani de zile (2014 - 2017), rezultate și concluzii desprinse cu ajutorul participării la diferite conferințe științifice și prin elaborarea lucrărilor de specialitate pe teme diverse din paleta dreptului civil și procedural civil, toate fiind exponente ale temei denumite succint „organizarea sistemului judiciar românesc”.

Ideea de „reformă” a sistemului judiciar românesc a venit ca urmare a documentării noastre asupra unor sisteme de drept din țări occidentale, (am făcut vorbire despre sistemul german și cel francez, despre modalitatea de organizare a instanțelor din aceste țări, asupra statutului magistraților, etc.), asupra modului de funcționare, pe alocuri defectuos, dar în final eficient, al sistemului românesc de drept, urmând ca instituții precum Consiliul Superior al Magistraturii să devină adevărate repere în cercetarea noastră.

Avem convingerea că evoluția în timp a legilor de organizare judiciară va ține pasul cu vremurile moderne pe care le trăim, dar va ține cont și de cutumele judiciare foarte bine împământenite în conștiința participanților la înlăptuirea actului de justiție, iar justiția românească va avansa, va prospera și va continua să se dezvolte așa cum a făcut-o și până acum, iar dreptul va rămâne un domeniu la fel de spectaculos ca în trecut.

De aceea, prezenta lucrare a avut la bază două concepte foarte importante pentru noi, și anume existența unui sistem judiciar complet și eficient din punct de vedere funcțional, și un corp profesional (participanții la înlăptuirea justiției și la elaborarea actului de justiție) competent și bine organizat, aflat într-o permanentă căutare a adevărului, fie el unul judiciar sau moral.

În consecință, de cele mai multe ori nu ne-am limitat doar la a dezbate simple norme legale privitoare la organizarea judiciară a României, ci am căutat să venim cu răspunsuri la chestiunile lacunare, am propus soluții și ne-am susținut punctul de vedere atunci când era cazul. Pe această cale, sperăm să fim de ajutor pe viitor studenților ori practicienilor, și să constituim, dintre multiplele opinii exprimate de alți scriitori, variante viabile, de luat în calcul atunci când necesitatea unei schimbări va fi stringentă în ce privesc normele legale în materie de organizare judiciară.

Principalele teme tratate pe parcursul tezei au fost: studierea comparativă a sistemelor judiciare europene, îndeosebi cu referire la sistemul de drept german, pe care l-am considerat nu de puține ori eficient și funcțional, dar și cel francez, problematica competenței instanțelor naționale, având în vedere multiplele modificări aduse legilor de organizare judiciară pe parcursul timpului ce dictează normele procedurale în materia competenței, organizarea și funcționarea instituției judiciare denumită Consiliul Superior al Magistraturii, organism central al sistemului de drept românesc, ce poartă o foarte mare importanță pentru studiul nostru, și nu în ultimul rând, una dintre cele mai disputate teme din întreg arealul judiciar disponibil, răspunderea magistraților, o temă de real interes la nivelul anului curent.

De altfel, dintre toate disciplinele juridice ce se studiază în facultățile de Drept la momentul actual, cea denumită „Organizarea sistemelor judiciare” pare să fie una dintre singurele în măsură să merite o analiză completă și detaliată din partea noastră, atât în ceea ce privesc aspecte comparative legate de organizarea și structura altor sisteme judiciare, (ce pot pune în lumină atât avantaje cât și dezavantaje ale sistemului românesc de drept), cât și informații și studii ce ar permite îmbunătățirea sistemului juridic românesc, prin aplicarea metodelor și strategiilor uzitate de alte țări democratice, din Europa și nu numai.

În cadrul primei părți a prezentei teze, ne-am orientat cercetările și documentarea bibliografică către sfere diferite ale dreptului clasic, și anume către fața neștiută a sistemului judiciar românesc, și anume asupra „*dreptului comparat*”, care dictează felul în care instituțiile românești de drept public sau privat se împletesc cu

cele din alte sisteme de drept, indiferent dacă aceste amestecuri sunt fondate pe baze ferme, legislative în domeniu, sau sunt doar preluări nevinovate din modelele altor sisteme de drept.

Recursul nostru în această disciplină a tratat atât în mod singular, cât și general, instituțiile din sistemul judiciar românesc, ce au echivalent în țările și în sistemele de drept apropiate nouă, precum cele din Germania sau Franța, dar, pe cale de excepție, și cele din sistemul anglo-saxon – de tip „*common law*”¹, unde se pot, de cele mai multe ori, găsi elemente atât comune, cât și deosebite față de sistemul nostru de drept, în țări precum Marea Britanie sau Statele Unite ale Americii.

Fiind vorba în acest caz de un prim studiu comparativ, ne-am folosit de toate instrumentele necesare evidențierii cât mai propice a diferențelor cantitative și calitative între sistemul nostru de drept și cel al altor țări, și am uzitat, pe lângă instrumentele clasice de cercetare aferente studiilor comparative², și anume cercetarea bibliografică, descrierile și explicații teoretice, comparațiile clasice între două sau mai multe componente, ca în final să putem compara și întreguri, dar și alte metode, precum cele folosite la alte discipline, precum analiza statistică a unor fenomene, toate fiind instrumente foarte folositoare, judecând după nivelul de cunoaștere ce va fi dezvoltat în urma utilizării acestora.

Din anumite puncte de vedere, luăm în considerare posibilitatea inserării și dezvoltării acestor cunoștințe rezultate din cercetarea noastră, în diferite secțiuni ale altor lucrări, ori folosirea acestora la diferite simpozioane, conferințe, sesiuni științifice în străinătate, ca teme de dezbateri, acestea putând deveni chiar resurse

¹ Vom explica pe parcursul lucrării termenul, iar pentru mai multe detalii legate de organizarea sistemelor judiciare de tip *common-law*, a se vedea și lucrarea F. Russel, C. Locke, „*English Law and Language*”, Ed. Phoenix ELT, Hertforshire, Great Britain, 1995, p. 43, lucrare cu ajutorul căreia am înțeles mai bine funcționarea sistemului judiciar englez, și nu numai,

² Pentru detalii legate de diferite studii comparative realizate până la momentul de față, recomandăm lucrarea „*Étude comparative sur les institutions judiciaires des pays de l'Europe et des pays du Maghre*”^b, Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2008, Teză de doctorat aparținând d-lui R. Bennasser, teză ce ne-a deschis imaginația și ne-a supus atenției diferențele majore ce se regăsesc între două sau mai multe sisteme de drept aparent similare, dar în realitate foarte diferite, și care ne-au determinat să alegem un asemenea tip de cercetare în cadrul lucrării de față,

necesare unor membri de comisii speciale pentru țări membre ale U.E., la elaborarea unor planuri și strategii de dezvoltare judiciară continuă, dar și unor persoane ce nu au absolut nicio legătură sau implicare în ceea ce privește sistemul judiciar românesc.

De aceea, facem precizarea că de cele mai multe ori, ne dorim să fim de ajutor aceluia care se află în cursul explicitării anumitor fenomene sau instituții de drept, sau dimpotrivă, sunt simpli și dezinteresați observatori, dar care vor putea, prin intermediul acestor discuții și aserțiuni, să constate aspecte importante, ce pot deveni posibile propuneri „*de lege ferenda*” prin intermediul studiului nostru.³

Utilizând instrumentele expuse mai sus, și experiența oferită de jurisprudența relevantă în materie, fiind necesar să expunem în această situație cauzele în care România a fost parte în cauzele Curții Europene a Drepturilor Omului⁴, sperăm, cu acest studiu, să prezentăm toate aspectele prin care justiția românească excelează, dar și neajunsurile și problemele evidente pe care le considerăm demne de revizuit. Jurisprudența relevantă în materie de organizare judiciară nu este voluminoasă, ci dimpotrivă, reflectă, în puținele spețe privitoare la organizare, neajunsurile și problemele ce se cer remediate raportat la situațiile de fapt expuse în cauzele respective.

De asemenea, pe lângă instrumentele descrise mai sus, au fost folosite și alte mijloace de informare, precum articole publicate în reviste de specialitate juridică, precum „*Revista de Drept internațional privat și Drept privat comparat*”, „*Revista Dreptul*”, „*Revista Română de Jurisprudență*”, „*Revista Română de Drept Public*”, „*Revista Drepturile Omului*”, sau „*Romanian journal of comparative law*”, dar și surse de documentare on-line, platforme de cercetare științifică, etc., de unde au fost preluate subiectele interesante de dezbateră. Am încercat în acest context să venim cu idei noi, cu propuneri și chiar recomandări în ceea ce privește organizarea actuală a sistemului judiciar românesc, și chiar viitoarea organizare.

³ C. Oprean, „*Metode și Tehnici ale Cunoașterii Științifice*”, Ed. Univ. „Lucian Blaga” din Sibiu, Sibiu, 2006, p. 123,

⁴ B. Andreșan-Grigoriu, „*Tratatul Uniunii Europene*”, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 12,

Deși nu intenționăm să denaturăm niciuna dintre trăsăturile esențiale și distinctive ale sistemului judiciar românesc, trăsături ce relevă întocmai dimensiunea și personalitatea acestuia, am expus cu precădere detalii referitoare la ceea ce considerăm că este merituos a fi preluat din organizarea sistemelor judiciare intra și extra-europene, ca elemente de schimbare și adaos favorabil sistemului nostru de drept, care, fie că recunoaștem sau nu, fie că suntem practicieni și ne confruntăm zilnic cu lacune judiciare ori interpretări greșite ale textelor legale, sau teoreticieni ce reconsiderăm necesitatea adoptării unor elemente de noutate, se află într-un moment complex și dificil al existenței sale.

Studierea comparativă a sistemelor de drept nu va face altceva decât să aducă la lumină toate „energiile” ce concură la realizarea actului de justiție în România, toate modalitățile prin care justițiabilii înțeleg să își exercite drepturile sau să ceară îndeplinirea obligațiilor asumate de părți, tipurile de instituții ce funcționează în țara noastră și care nu există în alte sisteme de drept, sau vice-versa, și altele, toate acestea, bine-înțeles, prin prisma comparării cu alte sisteme judiciare contemporane, de la care sperăm să preluăm toate calitățile, chiar și informativ, ci nicidecum să le urmăm calea în ceea ce privește defectele.

Iar pentru a fi siguri că organizarea judecătorească actuală/modernă nu scapă de unele critici obiective pe care le considerăm extrem de utile, ne-am exprimat, pe parcursul capitolelor tezei, și câteva îngrijorări mai vechi și am expus câteva idei în ceea ce privește o potențială „reformă a sistemului judiciar românesc”, detalii cu privire la organizarea „Guvernului Magistraturii”, și anume Consiliul Superior al Magistraturii, fără să ne abatem de la obiectivele noastre.

Managementul judiciar⁵, în ciuda lipsei sale din curricula universitară a marilor școli de Drept din România, prezintă un interes deosebit pentru viitorii absolvenți ai acestor școli, întrucât, fără aceste noțiuni de management, fie ele și de bază, despre „organizarea și alcătuirea instanțelor”⁶, compunerea corpului de magistrați,

⁵ L. Barac, „Management judiciar”, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 32,

⁶ M.-M. Pivniceru, C. Luca, „Elemente de management judiciar”, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 91,

modalitățile de accedere în profesie, specialiștii prezenți în sălile de judecată și atribuțiile acestora, instituțiile publice și funcționarii publici ce participă și sprijină, prin exercițiul profesiei lor, la înfăptuirea justiției, psihologia și disciplina domeniului juridic, nu vor percepe prea ușor, sau aproape niciodată, importanța și finețea actului de justiție, suplețea distincției dintre un profesionist și un amator în ceea ce privește rezolvarea problemelor judiciare.

De aceea și noi, pe calea acestei teze, am încercat îmbinarea cât mai eficientă a aspectelor practice cu cele teoretice, pentru a veni în ajutorul tuturor celor interesați de organizarea judecătorească, de rolul pe care îl are fiecare „actor” al acestei mari piese și de modalitățile constante de îmbunătățire a actului jurisdicțional.

Așa cum vom vedea în continuare, pe parcursul cercetărilor noastre, ne-am oprit și asupra competenței instanțelor judecătorești din România, cu precădere asupra competenței materiale a instanțelor de recurs și asupra problematicii competenței instanțelor specializate.

Instituția competenței materiale a instanțelor de recurs din țara noastră a reprezentat subiectul principal al cercetărilor și documentărilor bibliografice demarate de noi în cuprinsul celei de-a doua părți a prezentei teze. Competența instanțelor va fi determinată prin folosirea tuturor aspectelor ce țin de competența instanțelor așa cum este ea delimitată de „Noul cod de procedură civilă”⁷, cod ce consacră concepția monistă adoptată de Noul cod civil, care unifică dispozițiile legii civile cu cele din dreptul comercial.

Astfel, Titlul 3 al Cărții I din Noul cod procedură civilă, în cuprinsul art. 94 - art. 147, consacră o serie de articole de o importanță deosebită, ce trasează competența instanțelor judecătorești din România. Pentru început, definiția competenței și clasificarea acesteia au făcut obiectul primelor aserțiuni pe această temă, iar apoi competența instanțelor în materie civilă au constituit obiectul cercetării

⁷ A se vedea și lucrarea M. Ursuța, „Noul cod de procedură civilă modificat. Prezentare comparativă”, Ed. Univ. Juridic, București, 2014, lucrare ce prezintă în mod sintetic modificările structurale aduse Codului de procedură civilă,

noastre. Nu au lipsit, de asemenea, nici reflecțiile noastre asupra problemelor de competență a instanțelor specializate.

Apoi, partea cea mai importantă din cadrul acestor considerații teoretice s-a împletit cu câteva noțiuni legate de materia contenciosului administrativ, ca în final să putem prezenta, în mod exemplificativ, soluții jurisprudențiale relevante în materia recursului de drept comun și în contencios administrativ.

În lipsa unor norme de competență care să determine întinderea puterilor și atributelor recunoscute prin lege organelor judiciare ce aparțin puterii judecătorești, ori organelor ce au ca principală activitate procedura de judecare a litigiilor, ar deveni imposibil de stabilit care dintre toate aceste tipuri de organe este îndreptățit să constate justețea, corectitudinea și dimensiunea actelor sau faptelor deduse judecății.

Demersul nostru teoretic în domeniul competenței instanțelor s-a încheiat cu un studiu asupra procedurii recursului în contencios administrativ, și bineînțeles, cu recomandări și propuneri, raportat la noțiunile expuse.

În cuprinsul părții a treia din structura completă a tezei de doctorat, ne-am orientat atenția către una dintre cele mai puternice instituții ale sistemului judiciar românesc, instituție juridică ce „dictează” și sancționează comportamentul „personalului” instanțelor judecătorești, având atribuții în ceea ce privește recrutarea și cariera magistraților, dar și în materie disciplinară, acolo unde deține rolul determinant de instanță de judecată, secțiile specializate ale acesteia fiind în măsură să aprecieze asupra diferendelor judiciare privitoare la activitatea magistraților, instituție denumită „*Consiliul Superior al Magistraturii*”.

Incursiunea noastră în disciplina organizării judiciare tratează atât în mod singular, cât și generalizat, instituția centrală a sistemului judiciar românesc, cu personalitate juridică distinctă⁸, ce își găsește echivalent în țările și în sistemele de drept apropiate nouă, precum cele din Germania sau Franța, unde, după cum se poate

⁸ Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, cu modificările și completările ulterioare, cu referire la art. 2, „*C.S.M. are personalitate juridică și sediul în București*”,

observa, se regănesc atât elemente comune, cât și deosebite față de actuala organizare a sistemului nostru de drept.

Menționăm faptul că „*sistemul judiciar reprezintă în orice stat democratic o componentă esențială a civilizației și a progresului social, și baza democrației moderne*”.⁹ Plecăm de la această noțiune întrucât la baza organizării judiciare stau principiile și normele democratice ale civilizației moderne, ce nu se poate îmbunătăți decât prin eforturi constante și reforme consistente.

Ca o primă concluzie, reforma justiției, așa cum se poate distinge din paginile lucrării, este un subiect de foarte mare interes, atât în mediul academic, cât și în mediul practicienilor dreptului.

Atunci când facem vorbire despre justiție și distribuirea acesteia în teritoriu, pornim întotdeauna cu termenul de „*jurisdicție*”, conceptul în sine având multiple accepțiuni, două dintre acestea fiind primordiale în procesul de realizare și aplicare a justiției, și de asemenea, prezintă interes pentru studiul organizării judiciare din orice stat democratic.

Constituția și legea de organizare a sistemului judiciar se referă uneori la „*instanțe*” și „*tribunale*” tocmai în această versiune consacrată. Această accepțiune a conceptului de jurisdicție a reprezentat pentru noi, în cadrul acestei cercetări, un element de bază, ce prezintă un interes deosebit.

Organizarea actuală a instanțelor judecătorești este rodul unei severe evoluții cu caracter istoric. Puterea judecătorească a devenit independentă doar în epoca modernă, o dată cu afirmarea tot mai remarcabilă în Anglia, Franța și apoi în alte state occidentale a „*principiului separației puterilor în stat*”.¹⁰

Anterior, justiția se contopea în practică cu funcția executivă și era înfăptuită de cele mai multe ori de aceleași organe. În conformitate cu dispozițiile Constituției României, în varianta cea mai completă și actualizată, autoritatea judecătorească este

⁹ I. Leș, „*Sisteme judiciare comparate*”, Ed. All Beck, București, 2002, p. 1, lucrare de maximă importanță în cadrul cercetărilor noastre, ce a fundamentat interesul pentru disciplina organizării judiciare,

¹⁰ I. Leș, „*Organizarea sistemului judiciar românesc*”, Ed. All Beck, București, 2004, p. 6,

alcătuită din instanțele judecătorești, Ministerul public și Consiliul Superior al Magistraturii, organism garant al independenței justiției.

În România, justiția se înfăptuiește numai de către Înalta Curte de Casație și Justiție și celelalte instanțe judecătorești, respectiv curți de apel, tribunale, tribunale specializate, instanțe militare și judecătorii.

Înalta Curte de Casație și Justiție este instanța cea mai înaltă în grad din România, iar rolul său primordial este să asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești. Principala metodă de unificare a practicii judiciare este „*recursul în interesul legii*”, în cadrul căruia se stabilește modalitatea corectă de interpretare a legii în chestiunile de drept care au primit o dezlegare diferită din partea instanțelor judecătorești (*practică judiciară neunitară*).¹¹

Organizarea actuală a instanțelor judecătorești românești este guvernată de Legea nr. 304/2004.¹² În prezent, potrivit art. 2 alin. (2) din Legea 304/2004 privind organizarea judiciară, cu modificările și completările ulterioare, justiția se realizează prin următoarele instanțe judecătorești: „*judecătorii, instanțe militare, tribunale, tribunale specializate, curți de apel, instanțe militare și Înalta Curte de Casație și Justiție*”.

„*În societățile moderne, justiția este o funcție fundamentală a statului, iar administrarea ei reprezintă unul dintre atributele esențiale ale puterii suverane*”.¹³ Această funcție implică existența unor structuri statale și servicii publice adecvate, ce au menirea să înfăptuiască activitatea jurisdicțională.

Motivul pentru care am abordat această instituție juridică rezidă în faptul că justiția, în totalitatea efectelor ce le produce, este un garant al respectării supremației legilor și principiilor de organizare statală, așa cum și Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să se prezinte față de omul de rând ca un garant al aplicării legilor și „*paznicul*” judecătorilor și procurorilor, actorii cei mai de seamă ai

¹¹ C. Turianu, „*Procedură civilă – Practică judiciară*”, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 220,

¹² T.C. Briciu, „*Legislația privind organizarea judiciară*”, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 8,

¹³ I. Leș, „*Tratat de procedură civilă*”, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 3,

circuitului juridic, abordarea noastră vizând totalitatea aspectelor ce le considerăm demne de revizuit, ce se pot modifica în actuala organizare a sistemului judiciar românesc.

Mai cu seamă, ne dorim să tratăm incertitudinile și să aducem pe această cale, propuneri de modificare asupra instituției Consiliului Superior al Magistraturii, organism cu un mare impact în sfera juridică.

Am încercat să venim cu idei noi, cu propuneri și chiar recomandări în ceea ce privește modificarea organizării actuale a sistemului judiciar românesc, și chiar a organizării Consiliului Superior al Magistraturii, instituție de prestigiu, considerată de importanță cardinală pentru organizarea instituțională a justiției din România.

Fără alte precizări deocamdată, am trecut în revistă și totalitatea elementelor necesare unei reforme judiciare complexe și de durată.

Spre partea de final a tezei de doctorat, ne-am orientat activitățile de cercetare spre „piesa” cea mai importantă, considerăm noi, a sistemului judiciar românesc. Este vorba, așa cum vom vedea, despre magistrații români, și am vorbit cu precădere, despre instituția „răspunderii” acestora.¹⁴

Răspunderea judecătorilor și procurorilor, așa cum ne sugerează normele legale în vigoare cu privire la organizarea profesiei de magistrat¹⁵, este de trei tipuri: civilă, disciplinară și penală, iar Capitolul II al Titlului IV din Legea nr. 303/2004 privind organizarea judiciară, cu modificările și completările ulterioare, lege ce stabilește definitiv modalitățile și procedura de angajare a răspunderii disciplinare a

¹⁴ Interesul pentru această temă a intervenit ca urmare a multiplelor și destul de agresive campanii de denigrare a profesiei de magistrat, a formulării ideilor de înlăturare a oricăror forme de protecție a judecătorilor și procurorilor din partea publicului, având la bază noțiuni precum angajarea răspunderii directe a magistratului responsabil, chestiune pe care o criticăm vehement, întrucât, așa cum vom vedea, profesia de magistrat este una deosebită, cu un specific al activității impresionant, domeniu în care resursa umană, pentru a fi performantă, trebuie să beneficieze de protecție și răspunderea acestora trebuie să fie limitată, în acord cu Constituția României, și legile țării, și deloc excesivă, prin aplicarea unui sistem de responsabilizare, mai degrabă,

¹⁵ Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare stabilește cadrul organizatoric și procedural al exercitării profesiei de magistrat în România, iar în cuprinsul art. 94 – 101, prin Titlul IV, este reglementată răspunderea magistraților,

magistraților, aspecte foarte delicate în ceea ce privește îmbunătățirea cadrului profesional al desfășurării activității judecătorești.

Consolidarea statului de drept și înlesnirea apariției unor acte jurisdicționale de cât mai bună calitate din partea magistraților, se poate realiza, așa cum vom putea lesne observa, doar prin construirea celor mai bune metode de pregătire profesională a judecătorilor și procurorilor, dar și prin atragerea răspunderii acestora, ca metodă coercitivă, pentru „*greșelile*” comise, eventualele omisiuni, ori întârzieri nejustificate.

Am tratat, în cele ce urmează, conceptul de „*răspundere*” juridică, așa cum este el prezent în sistemul de drept românesc, din perspectivă istorică, dar și analitică. Odată stabilit cadrul general al discuțiilor și din moment ce definirea răspunderii este completă, am procedat la analiza răspunderii disciplinare, civile și penale a judecătorilor și procurorilor.

Atunci când vine vorba de răspunderea magistraților¹⁶, este indisolubil legată de această instituție și discuția referitoare la limitarea răspunderii juridice a magistraților. Ne-am folosit în această parte a lucrării de numeroasele decizii judecătorești în această materie¹⁷, încercând să explicăm mecanismul răspunderii magistraților și importanța critică a limitării răspunderii magistraților, întocmai pentru că atunci când există abuzuri din partea acestei din urmă categorii de profesioniști ai dreptului, ori atunci când se consideră de către părțile dintr-un proces că au existat vătămări aduse lor prin activitatea desfășurată de magistrați, trebuie să existe un mecanism eficient și transparent de soluționare a unor astfel de probleme, în vederea evitării intimidării ori opririi magistraților, totul spre realizarea unui sistem judiciar adecvat, cu o bună funcționare.

¹⁶ Pentru o analiză pertinentă asupra profesiei de magistrat în România, a se vedea și lucrarea I. Popa, „*Tratat privind profesia de magistrat în România*”, Ed. Universul Juridic, București, 2007, unde distinsul autor, în capitolul 5, intitulat scurt „*răspunderea juridică a magistraților*”, exprimă numeroase opinii și relevă multe aspecte de importanță cardinală în ceea ce privește această temă,

¹⁷ Am utilizat în activitatea noastră culegerea de practică judiciară selecționată de către dl. judecător Dragoș Călin, în lucrarea D. Călin, „*Decizii relevante ale Curții Constituționale în materia Statutului judecătorilor și procurorilor*”, Ed. Universitară, București, 2013,

Spre partea finală a acestei secțiuni am prezentat succint chestiuni privitoare la răspunderea magistraților ce fac parte din alte sisteme de drept, precum și a celor ce fac parte din categoria magistraților ce beneficiază de tratamente diferite, din alte țări europene, și nu numai.

Răspunderea juridică a magistraților, mai exact a reprezentanților sistemului judiciar în teritoriu, într-o societate ce se vrea într-adevăr democratică, devine un indicator¹⁸ ferm al nivelului și calității actului jurisdicțional, iar justiția, în mod total neîntâmplător, este cea care garantează eficiența democrației dintr-un stat modern.¹⁹

În sistemele de drept apropiate nouă, precum cele din Germania sau Franța, am putut observa faptul că se regăsesc elemente comune în ceea ce privește angajarea răspunderii magistraților. De asemenea, luând în considerare sistemul de drept anglo-saxon, modalitățile răspunderii judecătorilor și procurorilor din cadrul acestor instanțe s-au dovedit diferite.

Constituția și legile de organizare judiciară²⁰ prezintă interes teoretic și practic în cadrul acestui studiu, întrucât angajarea răspunderii juridice a magistraților se poate efectua doar prin parcurgerea unor proceduri legale, în urma unor cercetări, așa cum vom vedea.

Am încheiat demersul nostru cu chestiuni ce țin de natura recomandărilor, și am concluzionat asupra tuturor aspectelor importante din cadrul lucrării.

¹⁸ Vorbim despre acest indicator al nivelului și calității actului jurisdicțional din prisma numărului acțiunilor disciplinare existente la un anumit moment sau într-un an calendaristic, în justiția românească, cu raportare bineînțeles, și la numărul sancțiunilor aplicate în urma cercetărilor disciplinare,

¹⁹ Facem mențiunea că, potrivit articolului publicat de A. Cohen, din partea Facultății de Drept a Universității din Tel Aviv, Israel, „*Independent judicial review – A blessing in disguise*”, în Revista International Review of Law and Economics nr. 37/2014, o publicație Elsevier 2013, resursa Science Direct, p. 209 – 220, subzistă opinia conform căreia indiferent de faptul că justiția este garantul respectării legilor și promoterul democrației, legea, „*lato sensu*”, este realizată de către organismul legiferator dintr-o țară, organ ales, având puternice influențe politice, sens în care factorul politic are o înrăurire indirectă asupra eficienței justiției, și asupra controlului jurisdicțional exercitat de aceasta din urmă. Așa cum explică autorul, ar fi greșit să considerăm că politicienii nu au o influență asupra elementelor ce determină independența magistraților și controlul jurisdicțional manifestat, deci și asupra garanțiilor dezvoltării democrației,

²⁰ Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare; Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare și Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, toate cu vedere directă către organizarea judecătorească modernă a României,

În final, apreciem că este necesar ca fiecare dintre noi, indiferent de statutul nostru sau de legătura strânsă cu activitățile juridictionale, ori chiar în absența vreunei astfel de legături, să contribuim la realizarea *justiției* și la promovarea dreptății, așa cum trebuie ele să existe într-o societate morală și democratică, și să nu ne abatem, alături de magistrați, de la acest deziderat, indiferent de urmări.

Astfel, fiecare dintre noi dorește o justiție echitabilă, în respectul legilor și principiilor democrației, cu aplicarea strictă a prevederilor referitoare la drepturile și libertățile cetățenilor.